

Міністерство освіти та науки України
Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

Циклова комісія дисциплін
видавничої справи та редагування

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

«Видавництва християнської греко-католицької літератури для сімей на
книговидавничому ринку України»

Виконала:

студентка групи В-41

відділення комп'ютерних та

видавничих технологій

Рибачок Ірина Петрівна

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук

Вишневська Галина Богданівна

Оцінка _____

Тернопіль — 2021

Рибачок І. П. Дипломна робота. Видавництва християнської греко-католицької літератури для сімей на видавничому ринку України.

Дипломна робота на здобуття кваліфікації молодшого спеціаліста зі спеціальності «Видавнича справа та редагування». Галицький коледж імені Вячеслава Чорновола. Тернопіль, 2021. 49 с.

Роботу присвячено дослідженню українських християнських греко-католицьких видавництв, що працюють над виданнями для сімей. Проведено аналіз видавництв «Апостол», «Місіонер», «Свічадо» на основі їх видань. Виокремлено їх індивідуальні особливості змістового наповнення, поліграфічного оформлення, мовного аспекту, визначено недоліки та вказано способи їх вирішення.

Ключові слова: *релігія, християнство, УГКЦ, сім'я, духовенство, видавництво, редагування.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ВИДАВНИЦТВ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА КНИГОВИДАВНИЧОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	7
1.1 Типологічна характеристика видавництв України	7
1.2 Особливості ієрархії та духовенства Української греко-католицької церкви	11
1.3 Процес становлення релігійних видавництв в умовах свободи віросповідання	14
2.1 Тематико-типологічний аналіз видавничого репертуару даних видавництв	17
2.2 Художньо-технічне оформлення та поліграфічне втілення релігійної літератури.....	27
2.3 Психологічний аспект християнської літератури для сімей	31
Розділ 3 ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИДАВНИЦТВ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ СІМЕЙ	37
3.1 Характеристика діяльності релігійного видавництва «Свічадо»	37
3.2 Становлення та ідейно-концептуальні напрями видавництва «Місіонер» ...	42
3.2 Функціонування релігійного видавництва «Апостол».....	44
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

ВСТУП

Книговидання є важливим фактором як суспільного, так і політичного життя, адже книга відіграє важливу роль для людства та виконує безліч функцій, наприклад, виховну, комунікативну, естетичну та інші. Дозволяє читачу сформулювати власну думку та погляди на певні суспільні проблеми, явища та події, але ключовою є її роль у формуванні духовної культури, Особливо важливою є книга в релігійному дискурсі.

Християнських видавництв діє чимало, але побутує думка, що така література є теологічною та призначена для священнослужителів та керівників конфесій — це не так. На сьогодні в Україні випускається велика кількість релігійних видань розважального, навчально та пізнавального характеру, а виклад інформації в них подається в доступній формі, завдяки цьому книги доступні широкому колу читачів певної віри.

«Згідно багатьох опитувань більшість вірян вважають себе православними — 68,8%, греко-католики становлять 8,8 %, решту представники інших конфесій» [5]. В роботі буде досліджуватись видання християнської греко-католицької літератури.

Актуальність наукового дослідження зумовлена, тим що сучасна християнська греко-католицька церква бере активну участь у духовній та культурній просвіті українського суспільства шляхом книгодрукування та розповсюдженням релігійної літератури.

Метою роботи є розкрити специфіку функціонування релігійних видавництв греко-католицької літератури для сімей та виявити жанрові, мовні, змістові особливості християнської книжкової продукції.

Досягнення сформульованої мети вимагає розв'язання конкретних завдань:

1. Дослідити процес становлення релігійних видавництв на території України.
2. Охарактеризувати діяльність греко-католицьких видавництв «Апостол», «Місіонер», «Свічадо».
3. Виявити жанрові, мовні, змістові особливості книжкової продукції.

Об'єктом дослідження є християнська греко-католицька видавнича продукція для сімей.

Предметом дослідження є особливості функціонування видавництв, що займаються випуском греко-католицької видавничої продукції для сімей.

Джерельну базу роботи складають видання таких видавництв як «Апостол», «Місіонер», «Свічадо».

Актуальність теми обгрунтована, адже вперше досліджено видавничий репертуар, художньо-технічне оформлення представлених видавництв, проведений аналіз їх функціонування в порівнянні, одержані результати аналізу впливу психологічних аспектів на читачів релігійної греко-католицької літератури. Слід відзначити, що сучасних ґрунтовних праць, присвячених боротьбі релігійних греко-католицьких установ, зокрема, видавництв, проти радянської системи також бракує. Боротьба греко-католиків за легалізацію церкви детально висвітлена у монографіях В.Пащенка. Легалізацію УГКЦ на Тернопільщині досліджував Я.Стоцький. У загальному контексті досліджувана проблема порушується у працях Б.Боцюрківа, Т.Бублика, С.Кобути, В. Марчука, К.Панаса та ін. Окремі дослідження виключно в сфері книговидавання релігійної літератури провели С.Пилипчук та Р.Бойко, на базі цих робіт ми одержали подальший розвиток дослідження в конкретному сегменті релігійного книговидавничого ринку греко-католицької церкви.

Структура наукової роботи включає вступ, три розділи, висновки та перелік використаних джерел.

В першому розділі висвітлюється усталена типологія видавництв, пояснюються критерії поділу за якими їх характеризують, проводиться аналіз переваг та недоліків конкретних типів видавництв. Висвітлені особливості,

історія, ієрархія Української греко-католицької церкви. Проведено порівняння УГКЦ та УПЦ. Також розглядаються зміни у прояві свободи віросповідання, становлення релігійних видавництв в таких умовах.

У другому розділі проводиться теоретико-практичний аналіз обраних видавництв за такими критеріями : тематика, типологія книжкового репертуару; художнє, технічне, поліграфічне оформлення, психологічний аспект.

У третьому розділі проводиться загальна характеристика діяльності релігійного видавництва «Свічадо», визначаються ідейно-концептуальні напрями видавництва «Місіонер», досліджується функціонування релігійного видавництва «Апостол».

У висновках подається аналіз результатів роботи та практичні рекомендації для їх використання, а також рекомендації щодо напрямків подальших досліджень.

У списку використаних джерел міститься перелік наукової літератури та публіцистики, на яку спирається автор у даній роботі. Список складений у порядку появи посилань на джерело у тексті.

РОЗДІЛ 1 ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ВИДАВНИЦТВ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА КНИГОВИДАВНИЧОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

1.1 Типологічна характеристика видавництв України

Еволюція друкарської і видавничої справи тривала довгий час, проте сутність самого процесу творення книги практично не змінилась. Основну частину цього процесу складають взаємно обумовлені дії, які відбуваються послідовно — це написання, доведення до певних мовних норм, забезпечення якісного та відповідного художнього оформлення, друкування та донесення його до споживача.

Будь-який видавничий підрозді, як і видавництво в цілому, залежить від багатьох чинників. Але найперше — від типу, до якого видавництво відноситься. Тип цей визначається характером та змістом діяльності видавця. На основі вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду книговидавання визначити типологію сучасних видавництв та їхніх систем можна за головними ознаками.

«Великі, середні й малі видавництва розподіляються за масштабами власної діяльності. Згідно до європейських, великим прийнято вважати таке видавництво, яке протягом року випускає понад сто назв книг. Середнє — від десяти до ста. Маленьке — до десяти назв» [24, с. 56].

Кількісну ознаку слід сприймати умовно, зважаючи на наклад та обсяги видань. Незважаючи на кількість назв, у країнах Євросоюзу статус видавництва визначається обсягом річного обороту фінансів. Малим вважають видавництво, де показник складає менше 10 тисяч євро. Великим — 1 млн. євро.

«На вузькоспеціалізовані та на видавництва зі специфічною тематикою та універсальні поділяють враховуючи тематичний діапазон літератури, яку випускають видавництва» [24, с. 59].

Такий розподіл видавництв говорить про те, що кожне з них працює здебільшого з конкретним видом літератури.

Класифікацією та розподілом видань займається наука-книгознавство. Великий внесок у вивчення питань класифікації сучасних видань зробили А. І. Барсук, І.Є. Баренбаум, АА. Гречихін, Г.М. Швецова-Водка та ін.

Оскільки видання є одним із видів документів, то вони можуть класифікуватися за певними їх ознаками: матеріальною конструкцією, змістом періодичністю, знаковою природою фіксації інформації й т.д.

Різноманіття видань спирається на сукупність ознак, головними з яких є цільове й читачке призначення, а також характер інформації. Завдяки цьому, існує всебічна характеристика видань, котра дозволяє здійснити їх внутрішньо-видову класифікацію, визначити типологічну розмаїтість.

Відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 3017-95 Видання. Основні види, терміни та визначення. Традиційні видання класифікують за певними ознаками.

Вузькоспеціалізоване видавництво займається в основному випуском фахової літератури — наукова, навчальна шкільна, навчальна вузівська, що охоплює всі предмети і навчальні дисципліни або якісь окремі їх напрямки тощо. Переважно такі видання не зустрічаються в книгарнях, проте вони є в навчальних та наукових закладах, доступні читачам під час відповідних заходів, наукових зібрань, або ж читань. Вартість таких видань висока через малотиражність (крім шкільних підручників).

Універсальні видавництва займаються широким спектром літератури, випуском різних видань — від художніх світових класиків до енциклопедій та довідників, можуть готувати до друку одночасно кілька різних за тематикою видань.

Спрямованим на окреме коло читачів, які цікавляться певною тематичною літературою (розваги, спорт, мистецтво і тд.) є видавництво із специфічною тематикою. Часто видавець цього блоку літератури зацікавлений у розповсюдженні книжкових новинок, які згодом формують серію.

«За знаковим принципом творення видань видавництва групуються на текстові, електронні, нотні, картографічні, мистецькі.

Микола Тимошик здійснює поділ видавництв також за віковою специфікою адресатів, (для дорослих, для молоді, для дітей), за формою власності (державні, приватні, акціонерні та кооперативні), за економічною природою діяльності (комерційні та некомерційні), за підпорядкованістю (самостійні, видавництва та об'єднання, концерни, групи, складові яких, особливо за кордоном, часом не мають чітко визначеного юридичного статусу).

Кожен видавець обирає для себе вигідну форму видавництва за цією типологічною характеристикою, вираховує головні критерії й параметри розроблення особистої програми та стоїть перед проблемою створення найкращої структури свого видавництва. На сьогодні це є справді проблемою, адже в ринкових умовах обов'язкової, кимось затвердженої згори, форми такої структури не існує. Вона існувала в недавні радянські часи. Нею користується й досі, щоправда у видозміненому варіанті, ряд видавництв передусім державної форми власності.

В зазначеній структурі є безліч підрозділів та відділів, які не прилаштовані до ринкових умов, зокрема це редакційна і художня рада при директорі та чимало штатних одиниць (завідувачів, їхніх заступників) з керівними функціями, проте вони до книготворення мали опосередковане відношення.

«Форма класична, середнього західного типу видавництва, власником якого є одна особа, як правило, спеціаліст у цій галузі, який поєднує в собі функції керівництва творчою частиною і провадження ринку, принципово відрізняється від структури видавництва радянського зразка. Функції безпосереднього і єдиного керівника такого видавництва може виконувати представник власника» [24, с.42].

В основі цього лежить діяльність підрозділів, які працюють автономно, а кількість штатних підрозділів чітко не визначена. Зручність цієї форми є в тому, що видавництво підпорядковується певним правилам, тобто наявним можливостям штатних співробітників. Це вигідно й тоді, коли до друку готується кілька оригінал-макетів, і тоді, у редакційно-видавничому процесі з об'єктивних і суб'єктивних причин з'являється певне «вікно».

Видавництво, створене двома або кількома людьми як товариство з обмеженою відповідальністю, мало чим відрізняється — в них схожі характер діяльності та результат, а отже, невідрізняється за структурю. В центрі такої структури - практика теперішніх американських видавництв. Всі ситуації також здійснюються згідно чистих принципів управління. Обоє засновників, зазвичай, виконують дві чіткі самостійні функції: головного програми (раніше називали — головний редактор) та комерційного директора (раніше — заступника директора). Унікальність цієї структури полягає в тому, що вона є більш очевидним колективним принципом. Не тільки у прийнятті важливих виробничих рішень, а й у розподілі прибутку. Колектив не повністю залежить від керівника видавництва.

Сучасне видавництво повинно бути пристосованим та гнучким, має видозмінюватись, адже конкурентність посилюється з кожним роком, а завдяки цим критеріям така видавнича система доводить свою ефективність та результативність. Незалежно від кількості співробітників та підрозділів, потрібно наймати фахівців за такими спеціальностями: експерти з комп'ютерних технологій, редактори, експерти з маркетингу, дизайнери, фінансові експерти, експерти з економіки, якщо видавництво невелике, то можливе поєднання різних функцій штатних працівників. У багатьох видавництвах можна обійтись без посади коректора, проте комп'ютерне забезпечення має бути на найвищому рівні та грамотно перевіряти тексти українською та однією з іноземних мов, однак у такому випадку потрібен високоякісний редактор, який володіє нюансами навичок коректури.

Щоб видавництво злагодженно працювало потрібно підібрати вдалу команду, котра б складалась з професіоналів та односторонців.

1.2 Особливості ієрархії та духовенства Української греко-католицької церкви

З давня українська церква бере роль соціального інституту, в якому збирається розумовий потенціал країни, розробляються принципи української державності, пробуджується українська національна ідеологія. Греко-католицька церква України відіграла велику роль у підтримці національної самобутності.

«Українська греко-католицька церква (УГКЦ) церква, діє у складі католицької церкви та зберігає спільну із православними церквами обрядність і звичай. Свою діяльність веде від Берестейської церковної унії 1596, коли багато ієрархів київської митрополії з головуючим митрополитом Михаїлом Рагозою вступили у церковну єдність з Римським апостольським престолом» [17, с. 24].

Впродовж історії християнства стосунки між католицькою і православними Церквами пережили повно важких періодів. Проте після того, як у Соборі, в м. Брест була проголошена унія, між половиною православних Київської митрополії і Католицькою церквою ці стосунки стали відрізнятися особливою гостротою.

«Лише ті засади віри, визнає Православна церква, що були встановлені на перших семи вселенських соборах, проте не визнає а) Папи Римського як голову Христової Церкви з Божого установа, б) не розуміє походження Святого Духа і від Сина, Другої Особи Бога, в) не визнає як правду віру в чистилище та відпусти, г) Непорочного Зачаття, не розуміє зачаття в лоні Святої Анни Пречистої Діви без первородного гріха (догма з 1854 р.) забирання Діви Марії з тілом до небес (догма з 1950 р.), д) навчання Папи в справах віри та моралі (догма 1870 р.). Православні мають іншу віру про епikleзу, коли йде Служба Божа, тобто в який момент розпочинається перетворення хліба й вина в тіло та кров Христа» [11, с. 22].

З точки зору моралі Православна Церква схвалює розлучення за певних обставин, тоді як католики виключають це.

«Управління УПЦ ведеться соборноправно, тобто допускає до участі в управлінні церквою мирян, чого не знає УГКЦ» [10, с. 12].

«Псевдособор відбувався після повстань, під яких потрапило все керівництво церкви та було заарештовано митрополита Йосифа Сліпого, який в цей час був головуючим УГКЦ, єпископів Микиту Будку, Миколу Чарнецького, Григорія Хомишина та Івана Лятишевського. Двоє єпископів з Перемиської єпархії – Йосафат Коциловський та Григорій Лакота були депортовані до СРСР і заарештовані вже після псевдособору, у червні 1946 року. В кінці 1980-х рр. у через зміни в радянському керівництві, демакратизацією серед греко-католиків, розпочали лунати заклики до легалізації Української греко-католицької церкви. Саме у цей період опір греко-католиків був шалений, вони протестували релігійній політиці радянській владі. Врешті-решт протидія греко-католиків призвела до легалізації церкви у 1989 р. Раніше ніхто не вивчав проблему легалізації Української греко-католицької церкви у другій половині 1980-х рр., тому вона є порівняно новою для науки, адже недостатньо висвітлена. Радянські дослідники, займалися вивченням проблем греко-католицизму, зображали греко-католицьку церкву в негативному руслі. Через це навіть у 1987 – 1989 рр. УГКЦ зображалася як залишки уніатства. У західній історіографії досліджувана проблема практично не висвітлюється» [23, с.14].

Відновлення церкви та її становлення в теперішніх реаліях відбувається дотепер, свій початок бере від проголошення незалежності України. Велике зростання кількості парафій, виникнення багатьох нових та поновлення старих чернечих орденів Української греко-католицької церкви, серед яких є василіани й василіатки, йосафатки, студити – вони призначення для проведення місійної діяльності серед різних верств населення.

«Низкою проблем супроводжувалася розбудова церкви. До них можна віднести, по-перше, стосунки з греко-католиками Закарпаття, які не хотіли приєднуватися до УГКЦ і досить прохолодно ставились до собору св. Юра, по-друге, невлаштованість греко-католиків Польщі, які до кінця XX ст. були підпорядковані латинським головуючим, зазнавали полонізації і різних утисків,

по-третє, офіційна реабілітація церкви. Президент України Леонід Кравчук одного разу заявив, що офіційного правового акту про заборону УГКЦ не було, отож важко у юридичній площині розв'язувати проблему реабілітації» [3, с 10].

«Ухвалена Верховною Радою 23 грудня 1993 року зміна ст. 17 Закону “Про свободу совісті та релігійні організації”, котра зробила можливим надання храмів у багаторазове користування двом, а то і більше громадам віруючих, виявилася неконструктивною, що було зрозумілим ще в момент прийняття змін. Вихід в подоланні суперечок навколо церков був, звичайно, у будівництві релігійними конфесіями нових культових споруд. Але в 1994 році темпи зростання кількості релігійних громад випереджають темпи будівництва храмів» [18, С. 2].

Продовжувалася робота над удосконаленням законодавства. «Міністерство у справах національностей, міграції та культів розробило методичні рекомендації до практичного застосування Закону “Про свободу совісті та релігійні організації”, котрі хоч мали консультативний характер, але роз'яснювали таку вибухонебезпечну проблему, як почергове користування храмами. 1996 р. було синодом УГКЦ було обрано по-факту нового керівника церкви, ним став 63-річний Любомир Гузар, він впродовж попередніх місяців був екзархом Києва – Вишгорода. Посада і функції Л. Гузара суттєво відрізнялись від тих, що мав митрополит А. Шептицький та від тих, які отримав свого часу Й. Сліпий. Здавалося, що Гузар мав значні повноваження, проте з другого боку – його посада не передбачала автоматичного правонаступництва святоюрського престолу» [15, с.29].

«Упродовж другої половини 90-х років ХХ ст. УГКЦ активно розбудовувалась структурно. На початок 2003 року Українська греко-католицька церква нараховувала 3334 релігійні громади, 2075 священників, 88 монастирів, 1096 ченців і черниць, 13 духовних навчальних закладів, у яких навчалось 1413 майбутніх священників» [19, с.36].

«УГКЦ складалася із Львівської, Івано-Франківської, Коломийсько-Чернівецької, Тернопільської, Зборівської, Самбірсько-Дрогобицької та інших

єпархій. В Закарпатській області працювали дві греко-католицькі єпархії (Ужгородська і Хутська), вони безпосередньо підпорядковувались Конгрегації східних церков у Римі. Протягом 1989 – 2006 рр. відбулось аж 16 Синодів єпископів та три сесії Патріаршого Собору УГКЦ: проблемам нової євангелізації була призначена перша, яка проводилася у 1996 р., друга – ролі мирян у житті сучасної Церкви, котра відбувалась у 1998 р., третя – соціологічним проблемам українського народу, наприклад проблеми абортів, розлучень, корупції та алкоголізму (2002 р.). Згідно до рішення Синоду єпископів, що проходив в Бучачі у серпні 2000 року, у складі УГКЦ було створено дві нові єпархії – Стрийську і Сокальську, та зруйновано Тернопільську і Зборівську, натомість створено Тернопільсько-Зборівську та Бучацьку єпархії» [22, с.17].

«На 20 квітня 2019 року існує така адміністративно-територіальна структура УГКЦ : Київська архієпархія, Львівська архієпархія, Тернопільсько-Зборівська архієпархія, Івано-Франківська архієпархія, Коломийсько-Чернівецька єпархія, Самбірсько-Дрогобицька єпархія, Стрийська єпархія, Сокальсько-Жовківська єпархія, Бучацька єпархія, Донецький екзархат, Харківський екзархат, Одеський екзархат, Кримський екзархат, Луцький екзархат, Мукачівська греко-католицька єпархія» [6].

1.3 Процес становлення релігійних видавництв в умовах свободи віросповідання

Здавна релігійна література була каналом для отримання особою власного розуміння у виявленні самотності, а зокрема власного віросповідання. Індивід може долучитись до колективного релігійного світогляду, або ж віднайти свій особливий самотійний шлях, допомогти йому у цьому може книга, вона суттєво відрізняється від інших друкованих, електронних, аудіовізуальних ЗМІ та постає самотійним каналом соціальних комунікацій.

«В Заяві Комісії у справах соціальних комунікацій німецької єпископської конференції ГКЦ “Про книги та читання”, наголошувалось: “Книга допомагає зрозуміти усю повноту нашого єства і поставити запитання про його сенс і напрям розвитку. ... В багатьох випадках суспільство охоче звертається до релігійних книг, щоб роз’яснити собі свою проблему або просто задуматись над нею”» [8, с. 354].

На сьогодні видавничий ринок представляє безліч релігійних видавництв. В час Радянського Союзу такого розмаїття релігійних видань не було! Лише після здобуття Незалежності видавництва розпочали свою християнську діяльність, до того не було свободи віросповідання та світогляду. Раніше згаданий Львівський псевдособор, який скликався у 1946 р. забороняв УГКЦ та позбавляв вибору прихожан.

Сучасний Конституційний Суд України підтримує європейську позицію щодо прав на свободу світогляду та віросповідання. Наша держава є демократичною і підтверджує це законом «Про свободу совісті та релігійні організації». Вибір віросповідання разом з іншими фундаментальними правами і свободами є основою створення сучасного суспільства. Такий розвиток національної свідомості призвів до еволюції релігійних видавництв, відтак у читацькому середовищі, і не лише християнському, утворився новий рівень конкуренції, що поступово займає дедалі більше тематичних ніш, які повинні задовольнити попит читачів.

« В статті О. Бучми “Політика і релігія в Україні” зазначено: “Якщо упродовж всієї історії українського державного формування релігія була залежна від влади та політики, то тепер ці два суспільні феномена у відношувальному тандемі знаходяться здебільшого вже на паритетних засадах”» [4; с. 49]. Українська влада не бере участі в церковних баталіях, проте створила спеціальну законодавчу базу, що регулює відносини в сфері віросповідань. Головні закони закріплені в Конституції України та ЗУ «Про свободу віросповідання та релігійні організації».

У статті 35 КУ йдеться: «Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Під цим мається на увазі, що кожна людина має право на свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи масово релігійні культи і ритуальні звичаї, вести релігійну діяльність.

«Здійснити це право можна в будь-якому випадку, окрім випадків котрі можуть бути обмежені законом лише в інтересах охорони громадського порядку, здоров'я і спокою населення або захисту прав і свобод інших людей.

Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова.

Ніхто не може бути звільнений від власних обов'язків перед державою або відмовитися від виконання законів за мотивами християнських переконань» [15, с. 56].

«Американська дослідниця К. Пеннер із Асбурської теологічної семінарії, США, провела аналіз християнського книговидання у Центральній та Східній Європі після розпаду СРСР, вона відзначила, що в цьому процесі є дві стадії. Перша стадія (1991–2000-ті рр.). В цей час притаманний стан ейфорії, бо після підпільного радянського самвидаву видавці й читачі бережно вітали кожену нову християнську книгу чи Біблію, вони не зважали на якість перекладу, поліграфічні та змістові характеристики. Друга стадія (розпочалася в 2000-х рр. – триває донині) провадить загальну капіталізацію народу й перехід до відповідального підбору книги, поліпшення якості перекладу, редактури, дизайну й поліграфічного оформлення. Саме такі тенденції у, зокрема, протестантській книговидавничій сфері завоювали свідомого та вдумливого читача, саме це спонукало самих видавців до якісних та кількісних змін і трансформацій. В цей же час на сучасному ринку християнських видавництв на пострадянських теренах розпочалася (однак не для всіх видавців) і третя фаза,

коли з'явилися національні автори, які, зокрема, пропрацьовують актуальні суспільно-релігійні теми» [1, с. 117–122].

Від початку 2000-х років на релігійному книжковому ринку переважали протестантські видавництва, завдяки підтримці із Заходу. На сьогодні їх випереджають греко-католицькі видавництва, а саме за : обсягами видрукованої літератури, співпрацею з вітчизняними авторами, високою поліграфічною якістю та глибоким розумінням духовних особливостей українських читачів, їхні ментальні духовні поклики, які постають перед вірянами та новоцерковленими. Демонструють нам свої традиції Східного духівенства видавництва Української православної церкви.

РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИДАВНИЦТВ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ СІМЕЙ

2.1 Тематико-типологічний аналіз видавничого репертуару даних видавництв

«Широкомасштабною є діяльність греко-католицьких видавництв які вже кілька років поспіль лідирують на релігійному книговидавничому ринку. Одним із них є видавництво “Апостол”. Діяльність його розпочалась у 2006 році в м. Івано-Франківську з благословення тодішнього владики світлої пам'яті Софрона Мудрого, котрий носив Чин святого Василя Великого Української греко-католицької церкви» [12]. Видавництво виконує певну місію, а саме займається виданням книг, журналів та інших друкованих засобів задля поширення католицької апологетичної думки та справи євангелізації серед українців по всьому світі та входить в склад місії «Апостол». Місія спрямована на допомогу парафіяльним священикам котрі прагнуть оживити та активізувати свої парафії через євангелізаційні та біблійні публікації, матеріали для праці з молоддю та молитовними групами при церквах. В колектив місії входять мирян та духовенство із прагненням поширювати християнські цінності в маси через ЗМІ.

«На офіційному сайті розміщена інформація про те, що у жовтні 2008 року було створено телестудію “Апостол”, яку благословив правлячий Архієрей Івано-Франківської єпархії УГКЦ Кир Володимир Війтишин. Телестудія створила низку фільмів : про вертеп спільноти “Емануїл” при монастирі отців василіян, про фестиваль Христового міста “Вгору серця”, про прощу василіянської молоді до Гошева, про соціальну службу “Карітас-УГКЦ”, “Мірямпіль — місто Марії”, “Велич Галичини”, про Крилос як могутню столицю Галицького князівства в минулому і як культурний та духовний центр у наш час, “Під покровом Бога”, про духовний центр у наш час, “Під покровом Божого Провидіння” про духовний шлях світлої пам’яті преосвященного владики Софона Мудрого ЧСВВ до його 90-літнього ювілею, “Евакуйовані назавжди” про історію депортованих із Закерзоння українців , які сьогодні проживають у с. Терновиця Тисменицького р-ну Івано-Франківської області» [12]. Також телестудія займається записом програм із сурдоперекладом (переклад на мову жестів з будь якої мови і навпаки), а також створює соціальні ролики та благодійні збори в прямому ефірі. Зараз випускаються три телепрограми, які можна переглянути на місцевих телеканалах та в мережі інтернет. Це «Знаки часу», «Ангел нашої вулиці» та «Благословення».

При місії «Апостол» в Івано-Франківську діє школа позитивного зростання для дівчат підлітків «Жасінта». Учасники школи отримують знання про Бога і його любов, про зміни в організмі, дізнаються й усвідомлюють власну унікальність, цінність, гідність і красу а також беруть участь у майстер-класах з рукоділля: вишивки, орігамі та ін., вчать розуміти себе та інших, дізнаються як будувати стосунки з батьками, вчителями, хлопцями і подругами, як мудро поводити себе в певних життєвих ситуаціях — навчаються того, чого не дізнаються у школі, а найголовніше — все у християнському ракурсі. Навчання проводять викладачі катехити, християнські психологи та вчителі. Старші жінки християнки можуть пройти навчання онлайн, «Апостол» створює

вебінари та курси, до розповсюдження Covid-19 навчання проводилось офлайн невеликими групами.

Видавництво «Апостол» є частиною апостоляту мирян та духовенства в Церкві і для Церкви. Позиціонує свою продукцію як доступну за змістом для людей різного віку. Першою виданою книгою є «Вервиця визволення», що стала бестселером.

Ми дослідили сайт «Апостол», на головній сторінці представлено 20 рубрик: «Новинки», «Незабаром», «Книги, які надруковані в видавництві в 2020 році», «Акції та знижки», «Товари місяця» (найпопулярніші товари поточного місяця), «Товари на великий піст», «Товари до першого причастя», «Жінки благодаті»(товари для жінок), «Книги видавництва Апостол», «Електронні книги», «Молитовники, катехизми, требники, псалтирі», «Коментарі до Святого Письма\Біблії», «Святе Письмо, Біблія», «Блокноти», «Листівки, образки, буклети», «Вервиці, браслети», «Сумки», «Інші товари», «Подарункові сертифікати», «Попередній продаж книг».

До рубрики «Книги, які надруковані в видавництві в 2020 році» ввійшли книги : М. Гайд «Батьки в дії. Як передавати цінності дітям»; о. Йосафат Бойко «Благословення словом»; Т. Хміль «Дорога до прощення. Дев'ятниця та інші молитви»; Д. Крегон «Молитовник для жінок»; К. Воїнська «Натхнення на щодень для жінок»; Т. Хміль «Таліта кум. Молитовник для дівчат». Усього за рік опубліковано сім книг, відповідно до європейських мірок видавництво яке випускає до десяти назв книг протягом року — мале. Інформація про річний оборот коштів відсутня. «Апостол» орієнтується передусім на таку групу читачів, специфіка читацького інтересу якої зводиться до споживання літератури на тему релігії, а отже воно є видавництвом із специфічною тематикою.

Ми проаналізували рубрику «Книги видавництва Апостол», там представлено 147 релігійних видань, з них лише 11 видань для дітей, в

відсотковому співвідношенні це 7,5 % . Чималий відсоток видань для подружжя та сімей в цілому — 55% (81 видання), туди входять церковні поради, благословення, відповіді на запитання, книжки про батьківство, художні та історичні християнські видання. Решту складають молитовники та календарі — 37,5 %.

За знаковою природою усі видання є текстовими, адже більшу частину обсягу займає словесний текст. Лише настільний календар «Тридцять днів з великим митрополитом» є образотворчим, адже представлений у вигляді зображень, малюнків з цитатами Андрея Шептицького. Частка електронних версій книг зовсім незначна — становить лише 1%.

Каталог «Апостола» пропонує на вибір видання різні за обсягом, найбільше книг — 106 назв (72,11%). Книжкових видань обсягом до 48 сторінок — 36 назв (24,5%), також в каталозі на сайті є 5 (3,4%) листівок формату А5 зі згином посередині.

За складом основного тексту переважають моновидання, вони складають 95 %. Збірників менша кількість, всього 5%.

Характерною рисою для видавництва зі специфічною тематикою є прагнення видавця втримати біля себе визначене коло покупців такими новинками, які згодом започаткують певну серію — широку у кількості назв і тривалу у часі видання. Серія видань «Божі поради» включає на даний момент 9 брошур, «Вервиця» 8 видань, «Дев'ятниця» 6 видань, «Католицька біблійна школа» 8 видань, «Світлі історії для душі» 2 книги, що в відсотковому співвідношенні становить — 22,45% від загальної кількості видань. Є кілька продовжуваних видань, календарики та книги, наприклад, М. Кастро «Молитви сили» продовжується в другому та третьому виданнях «Молитви сили II» та «Молитви сили III», такі видання складають 3,40%. Велика кількість видань, що вийшли одноразово і їх продовження непередбачуване, частка становить — 74,15%.

За формою власності видавництво «Апостол» є приватним, адже діє на основі приватної власності.

За формою об'єднання майна : товариство з обмеженою відповідальністю.

За способом формування статутного фонду : видавництво створювалось за рішенням однієї особи, отже є унітарним.

За економічною природою господарювання : комерційне, адже основна ціль отримання прибутку.

За структурною підпорядкованістю : самостійне видавництво.

«Другим у списку найпопулярніших греко-католицьких видавництв є «Місіонер», книги якого – це передовсім катехитичні, літургійні та історико-пізнавальні видання. За останні роки у видавництві вийшло понад 600 найменувань книжок загальним накладом понад 200 000 примірників» [13].

«Видавнича діяльність Василянського Чину бере свій початок з XVI-XVII століть. Та найбільше вона розвинулася наприкінці XIXст. — на початку XX ст., коли у 1895 році монахи Чину св.Василія Великого (ЧСВВ) заснували у м. Жовкві на Львівщині друкарню. До 1939 року було видано велику кількість богослужбової катехитичної, літургійної літератури, прозових і поетичних творів релігійного змісту, дитячої духовної літератури та ін» [13].

Великою популярністю серед народу користувався католицький часопис «Місіонар», заснований у 1897 р., а також додаток до нього малий «Місіонарчик». Інтелігенція краю з зацікавленням читала науково-історичне видання «Записки ЧСВВ». Після першого приходу комуністів у 1939 році в Галичину, видавнича діяльність ЧСВВ була перервана більше ніж на чотири десятиліття, а традиція друкованого релігійного слова була продовжена на еміграції українцями у багатьох країнах світу.

Інформація яка подана на сайті говорить нам про те, що Отці Василяни як і уся Українська греко-католицька церква зазнавали переслідування

протягом чотирьох десятиліть, проте вже на початку 90-их поступово почали відроджувати видавничу справу. «У післякризові роки видавництво друкувало книжкову продукцію за межами країни, зокрема у Вільнюсі і Мінську. Згодом розпочалась праця над випуском “Молитовника для християнської родини”, а в квітні 1992 року вийшов перший випуск відновленого “Місіонаря”. Протягом цього року було видано 7 книг. У 1993 році Львівська обласна влада повернула у власність Жовківську друкарню, яка до того часу була державною. Вже з 1994 року всі книги видавництва друкуються у Жовкві. Важливий формотворчий період діяльності видавництва “Місіонер” включає в себе 1991-2001 роки. У видавництві на кінець 2001 року було віддруковано біля 400 релігійних видань загальним тиражем понад 1,5 млн. примірників і більше як 700 видань замовників загальним тиражем понад 2 млн. примірників. Творчі здобутки видавництва та високий поліграфічний рівень друкарні були оцінені призовими місцями на Всеукраїнських оглядах-конкурсах. Більше десяти дипломів отримало видавництво. Успіх релігійного книговидання у цей час залежав і залежить нині значним чином від аудиторних груп, які діяли в першу чергу у середовищі Церкви» [13].

Щорічно «Місіонер» поповнює книжковий ринок України філософсько-богословськими працями, історичними виданнями, духовною літературою, прозовими та поетичними творами духовного змісту, богослужбовою літературою, документами Апостольського Престолу (енцикліки, повчання, апостольські листи) та працями Вселенських Архиєреїв.

На сайті представлений каталог який пропонує «Новинки», «Наші видання», «Святе Письмо та Біблійне Богослов'я», «Рекомендовані книги на Великий піст», «Богослужбові книги», «Філософсько-богословські книги», «Духовність», «Твори Римських Архиєреїв», «Катехитична література», «Проповіді», «Науково-популярна література», «Історично-пізнавальна література», «Художня література», «Сучасна богословська думка», «Календарі», «Архів», «Продукція партнерів», «Віра, духовність»,

«Молитовники», «Дитяча література», «Біблія, Біблістика». Розроблений фільтр, де можна обрати видання за роками випуску, за певною ціною політикою та обрати видавництво серед представлених можливих — Добра книжка, Свічадо, Апостол та ін.

Є інформація про історію видавництва, адрес та інші контактні дані, можливість авторизуватись на сайті, зробити замовлення онлайн та зберегти потенційні покупки в «закладках».

На сайті «Місіонер» представлено 435 видань, до рубрики «Дитяча література» віднесено 2 книги, що становить лише 0,46%, можемо зробити висновок, що дане видавництво не спеціалізується на виданні дитячої літератури, науково-популярних, художніх та історично пізнавальних видань є 92 назви (21,15%), далі зосередимо увагу на таких тематичних блоках видань, які адресовані читачам, що вже обізнані у питаннях релігії, філософії, культури, історії. Катехитична і філософська література складається з 25 назв — це 5,75%. Починаючи з 2005 року, у видавництві активізувалося видання літератури

Сучасної богословської думки, на сьогодні вже є понад 25 позицій. Така аудиторна група як богослови, релігієзнавці довідуються про найновіші богословські підходи третього тисячоліття. Домінують праці німецького богослова Ансельма Грюна (більше семи книг), кілька робіт польського професора Станіслава Крайського та ін. Серед українських авторів переважає о. В. Зінько, це зокрема дві його останні книги: «Найперше бути людиною», «Релігійні хвилини» також випускається богослужбова література та видання для проповідей, кількість представлених видань на сайті — 66 (15,17%). Лідирують у кількості випуску Біблії, молитовники та Святі Письма — 250 назв (57,47%).

Була проаналізована кількість випущених видань за останні роки, дані взято із сайту видавництва «Місіонер». У 2018 році у світ вийшло 16 видань, а саме : о.Василь Мендрунь «Я - лиш Божий олівець», М. Корда «Лише Богу

відомо», Л. Відута «Правдиві оповіді про отця Кирила Селецького», «Виховання серця - шлях о.Єремії Ломницької, ЧСВВ», Л. Кушнір «Духовний путівник для молоді», П.Шкраб'юк «Пробудилось серед ночі або преображення людське», о.Юзеф Юрко «Щоб були одним серцем та однією душою», Н.Назар «Обірвана пісня любові», «Требник», о. Гробельний «Монастир на Ясній Горі в Гошеві...», Й.Будай «Добро починається з тебе», Мати Тереза «Будьмо милосердні», Ф.Шпіраго «Католицький народний катехизм», «Катехитичні сокровинки», «Залишився тим, ким був Кир Йосиф Сліпий (збірник документів)», «Василіянська Свято-Онуфріївська обитель у Львові».

За 2019 рік випущено 25 видань, найпопулярніші з них : О.Шепетяк «Історія релігії в двох томах», «Молитовний псалтир», Х.Ганинець «Надкушена душа. Посібник християнина». В 2020 році у світ вийшло 11 книг, за аналізом «Місіонер» є середнім видавництвом за масштабами діяльності, оскільки випускає в рік від 10 назв книг. Інформація про річний оборот коштів відсутня.

За тематичним діапазоном видавництво «Місіонер» як і «Апостол» та інші релігійні видавництва є вузькоспеціалізованим, воно випускає релігійну літературу розраховану для дорослого читача, отож за віковою специфікою адресатів видавничої продукції являється видавництвом для дорослих.

«Місіонер» не спеціалізується на випуску електронних видань та є прихильником передачі інформації традиційно на паперових носіях інформації. Добрим доповненням до реалізації цього напрямку стали видання альбоми, зокрема в перший період «Господь — сила народу свого» (з портретами київських і галицьких митрополитів), в другий період – Юліян Буцманюк — Стінопис Жовківської церкви Христа-Чоловіколюбця, а в кінці 2008 року у Львові було презентовано цікаве видання мистецтвознавця Олега Сидора — Святий Василій Великий в українському мистецтві. Усі вони є чудовою ілюстрацією релігійної історії і культури України. В відсотковому співвідношенні мистецькі твори становлять всього 3, 10%, отже за знаковим принципом творення видань «Місіонер» є текстовим.

За останні три роки випущено 54 видання, з них 94,44% (51 назва) становить продукція обсягом більше 48 сторінок — книги, решту 5,56% становлять брошури, обсягом до 48 сторінок.

За складом основного тексту переважають моновидання, проте як зазначалось раніше є окрема рубрика збірок проповідей. Вони здебільшого є працями українських авторів — єпископів (Мирослав Марусин, Софрон Мудрий, Іннокентій Лотоцький) і священників (Андрій Шагала, Доротея Шимчій) з діаспори. Часто їх використовують священники під час свого служіння. Збірники проповідей вважаються дієвим засобом комунікативного впливу релігійної науки, який був задуманий ще першими засновниками видавництва, щодо періодичності, то видавництво «Місіонер» ще в перший період своєї діяльності відновив серію «Літопис християнської України», яка поетапно показувала хронологію християнської історії.

На Сьогодні випущено 9 книг, авторство належить о.Атаназію Великому ЧСВВ — історику та колишньому протоархимандриту. Оскільки преса вважається ефективнішим інформаційним засобом масової комунікації, ніж, наприклад, книга, то це теж було враховано засновниками василіянського видавництва. Наразі активно випускається часопис «Місіонар», його відродили в 1992 році. «“Календар Місіонаря” — релігійний щоденник, який відновився в 2003 році. В 1998 році засновано альманах християнської думки — Київська Церква — щоквартальний журнал для богословів, релігієзнавців, культурологів, який, на жаль, за певних причин припинив своє існування у 2000 році» [13]. Загалом нараховано 86 видань із певних серій та 3 журнали, що становить 20,46%. На сайті також представлені продовжувані видання — трьохтомна праця О. Шепетяка «Історія релігій», М.Батіг «Горнило Божої любові», їх частка становить 8,51% (37 назв). «Місіонер» готує до друку та випускає велику кількість неперіодичних видань — 71,03% (309 назв).

За формою власності: колективне, адже є власністю релігійної організації.

За формою об'єднання майна: товариство з обмеженою відповідальністю.

За способом формування статутного фонду : корпоративне, адже створено за рішенням кількох осіб.

За економічною природою господарювання: комерційне.

За структурною підпорядкованістю: самостійне видавництво.

Видавництво «Свічадо» було засноване у 1987 році з ініціативи українських студентів Люблінського католицького університету в Польщі, які прагнули утвердити духовні цінності в сучасному світі. Видавництво прийняло назву «Свічадо» - свічник і дзеркало.

«Свічадо» охоплює дуже широкий спектр літератури на сайті представлені рубрики: “Наукові, науково-популярні видання”, “Незабаром”, “Новинки”, “Перша Сповідь та Святе Причастя”, “Психологія”, “Святе письмо. Біблістика”, “Святі і визначні постаті”, “Сім'я та виховання виховання”, “Художня література”, “Богослужбові книги”, “Видання для молоді і дітей”, “Віра, християнство”, “Духовність”, “Електронні книги”, “Календарі та щоденники”, “Християнське виховання”, “Культура, традиції, мистецтво”. Щороку друкується 400-500 тис. Книг» [4]. Минулого року «Свічадо» випустило 89 назв книг, отже за обсягом воно є середнім видавництвом.

Оскільки видавництво випускає велику кількість видань, ми проаналізували дані за 2020 рік. Серед 89 книг, дитячими є 13 книг (11,57%). Молитовники та Біблії становлять 4,45% (5 видань), настільні календарики та листівки становлять 15,13% (17 видань), художніх видань є 34 (30,26%), особливо широко представлена тема приготування до подружнього життя, сім'ї та виховання, такі видання становлять 17,80% (20 назв).

«Свічадо» щомісяця видає журнал «Зернятко», а для підлітків – «Сто талантів». Слід зазначити, що останніми роками «Свічадо», як зазначає директор видавництва Богдан Троянівський, в своєму книжковому асортименті

має приблизно 50–60 % українських авторів. Вони є авторами книжок для дітей, художніх творів, катехитичних матеріалів, біографічних видань, молитовників, книг про сім'ю і виховання. «На жаль, мало є українських авторів, які б поєднували в собі, з одного боку, професіональні знання, наприклад із психології чи педагогіки, а з другого, християнський світогляд і володіння пером», – говорить Б. Трояновський [сайт].

За формою власності видавництво «Свічадо» є приватним, адже діє на основі приватної власності.

За формою об'єднання майна : товариство з обмеженою відповідальністю.

За способом формування статутного фонду : видавництво створювалось за рішенням кількох осіб, отже є корпоративним.

За економічною природою господарювання : комерційне, адже основна ціль отримання прибутку.

За структурною підпорядкованістю : самостійне видавництво.

2.2 Художньо-технічне оформлення та поліграфічне втілення релігійної літератури

Здавна питання оформлення видання цікавило науковців та практиків. Багато праць з художньо-технічного редагування, оформлення були написані редакторами з багаторічним досвідом (П. Гіленсон, С. Добкін, Б. Валуєнко, Ю. Адамов, Н. Гончарова, В. Пахомов, В. Фаворський). Серед сучасних дослідників художньо-технічного оформлення друкованих видань слід зазначити М. Тимошика, В. Саву, С. Ярему, А. Мільчина, С. Гавенко, Е. Огар, Н. Дубіну, В. Єфімова, З. Партико. В період активного розвитку технологій змінюються процеси підготовки до друку видань і це відображається в науковій літературі та потребах читачів.

«Терміни “художнє редагування”, “технічне редагування” виникли у 20–30-ті рр. XX ст. за аналогією з терміном “літературне редагування”, але термін “редагування” не зовсім підходить до творчого процесу, який здійснюється. Так, наприклад, художник Микола Васильович Ільїн під час виконання роботи технічного редактора мав посаду “конструктор книги”. Іноді художнього редактора називають режисером книги, художника – дизайнером, технічного редактора – книжковим техніком, конструктором. Нині посади технічного та художнього редакторів нерідко суміщаються, а художник працює лише над створенням зображального ряду чи обкладинки» [19, с. 45].

Редагування різних видів видань відбувається по-різному. На сучасному етапі книгодрукування вже сформувались уставлені норми та правила щодо кожного виду літератури, зокрема і релігійної. Перед людством неодноразово поставали проблеми пов'язані з правильністю основних релігійних текстів та дотриманням їх першоджерел. Всі релігійні традиції вимагають точного дотримання перекладу тексту та мінімального спотворення й втрати змісту, адже це суттєво впливає на всю релігійну історію, певну громаду.

Процес редагування та публікації релігійної літератури мало чим відрізняється від відповідних етапів підготовки та публікації інших видів видань. Існують суворі правила встановлені саме церквою, тому спочатку слід встановити тип релігійного видання та ознайомитись із правилами і після цього розпочинати редакційний процес.

З урахуванням нормативних документів повинні відбуватися всі роботи пов'язані з перетворенням змісту інформації в графічну форму, тобто художньо-технічне редагування. Особливість такого редагування полягає в тому, що його основу складають сучасні видавничі стандарти, які визначають показники зовнішньої форми видання відповідно до виду.

До функцій художнього редактора належать розробка проекту оформлення видання, в релігійному виданні воно відіграє визначальну роль,

тому редактору слід напряму узгодити це з замовником, та вдало відтворити його. Художній редактор повинен стежити за графічно-стильовим виконанням, а технічний редактор задумане оформлення шляхом умовних знаків і позначень перекладає на мову, зрозумілу працівникам поліграфічного підприємства.

Важливо, щоб сучасний технічний редактор досконало володів технологічним процесом і знав вимоги до оригіналів, адже він визначає технічні характеристики всіх елементів видання. Художник в релігійних видавництвах крім створення ілюстрацій, декору і зовнішнього оформлення, нерідко розробляє всю композиційну основу, навіть у вигляді точного посторінкового макета. Особливо важлива роль технічного редактора у виданнях без ілюстрацій, зі складною структурою тексту та різнорівневою рубрикацією.

«У видавничо-редакційному процесі релігійних ЗМІ, які є офіційними органами зареєстрованої релігійної організації (конфесії), редактор повинен враховувати норми тієї релігії, яку сповідує його організація. Норми редагування релігійної літератури встановлюють уповноважені релігійні органи, офіційно зареєстровані в Міністерстві юстиції України. Як правило, ці норми зафіксовані в письмовій формі. Здебільшого, вони суворіші та більш категоричні, ніж політичні» [40, с. 150]. Те саме можна сказати і про книжкові видання, особливо щодо врахування норм тієї релігійної конфесії, до якої належить видання.

Однією з особливістю релігійної літератури є непослідовне оформлення видань, особливо вихідних даних. Вихідні дані відрізняються від загальноприйнятих норм відповідних стандартів. Книги релігійної тематики, які були надруковані до 1991 року, як правило не містили жодної інформації про місце, час видання тощо.

Головна стратегія в редагуванні релігійної літератури є класика. По-перше, потрібно переконатися, що матеріали в книзі відповідають релігійним норм, які заявила організація що хоче видати книгу.

Як зазначалося раніше, в релігійному колі вживають таке поняття як канон. Це слово має кілька значень : Біблейський канон - це сукупність біблійних книг, які використовуються в церкві в богослужінні як «Священне писання». Як згадувалося раніше, канони Української греко-католицької церкви відрізняються від православних канонів та канонів інших релігій. Церковний канон- це усталені норми, правила щодо культу, організації церкви, вони зазначаються як закон в християнській церкві. Загалом, в широкому значенні вживають слово канон, коли мова йде про щось твердо встановлене, загальноприйняте.

Окрім канонів дуже важливими є церковні догми (догмати), тобто основні принципи в нашому випадку греко-католицького віровчення, вони визначені вічними та абсолютними божественними істинами.

Догмати затверджуються вищим духівництвом конкретної релігії. В історії поширені випадки, коли відбувався свідомий відхід від догматів (неприйняття або ж спотворене трактування), це сприймалося єрессю та призводило до релігійних конфліктів.

«Враховуючи це редактори та видавці повинні розуміти, що вони несуть певну відповідальність. Редактори котрі не мають відповідної релігійної освіти, повинні бути зорієнтованими в основних релігійних канонах, котрі закріплені в тій чи іншій релігії. Тому встановлено основні норм редагування релігійних видань :

— Будь-яке видання релігійної літератури має редагуватися у відповідності до канонів, догм та законів конкретної релігії, конфесії, течії тощо. Текстові, ілюстративні та інші матеріали, які вступають у протиріччя із

відповідними канонами, догмами, правилами та законами, мають вилучатися з тексту.

— Релігійне видання не повинне містити приниження та дискримінацію інших релігій та віруючих, що їх сповідують.

— Оформлення апарату видання книжок релігійної літератури має відповідати ДСТУ 3017:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять.»

— Вживання великої літери на початку деяких слів, яке не є характерним для усіх інших видів літератури не вважається неправильним, якщо закріплене у відповідних церковних документах, релігійних текстах» [3, с.67].

Щоб дізнатися інші релігійні особливості, норми, редакторів слід звертатись до додаткової літератури християнської релігії. Наприклад, «Словник Біблійного богослов'я», «Біблійський словник», «Енциклопедичний словник», «Словник церковних термінів» ті ін.

Слід брати до уваги, що існує певний ряд розбіжностей в межах однієї релігії, в нашому випадку — християнстві, різняться написання деяких слів, уживання прийменників між греко-католицькою та православною церквою. В даний час не розроблені уніфіковані норми для всіх течій та напрямків однієї релігії, не кажучи вже про різні релігії.

2.3 Психологічний аспект християнської літератури для сімей

Віра — це людська чеснота, коли людина дещо приймає за правду (твердження, факти, свідчення і тд.). Релігійна християнська віра — це тверде переконання в правдивості існування Бога та його Сина, підкорення положенням християнської релігії, що спирається на авторитет священних текстів та на навчання священнослужителів. Любов — основа взаємин між чоловіком і жінкою.

В чоловіка і жінку Бог вклав силу, яка притягує їх, наповнює їх тугою і вони шукають одне одного, щоб зустрітися у любові. Ця сила є статевим потягом, який ушляхетнюється духовною любов'ю, що підносить людину над інстинктами. Ця любов виявляється у людській волі. інстинктами. Ця любов виявляється у людській волі.

В соціології виділяють етапи розвитку любові:

1. Етап зацікавленості, в цей час в людини підвищується зацікавленість до особи протилежної статі, виникає відчуття симпатії.
2. Період захоплення, в людини зростає рівень поваги та пошана до особи спілкуватись з даною особою весь час.
3. Кохання, в цей період людина готова розділити радість і смуток з особою в яку закохана, здебільшого справжнє кохання мобілізує духовні сили до активного життя, до праці, до творчості.

Людина має здатність не лише приймати любов, а й давати її, проте кохання суттєво відрізняється від статевого співжиття, яке є можливим в християн лише після вінчання.

«Кожна людина у житті покликана реалізувати своє призначення: одружитися чи жити безженно, тобто стати батьком, матір'ю чи присвятити своє життя батькам, праці, зокрема науці, мистецтву чи жити монашим життям. “Не всі це... розуміють, а ті лише, кому дано” (Мт. 19, 11). Апостол Павло повчає: “Зв'язаний ти з жінкою? Не шукай розв'язатись. Розв'язаний від жінки? Не шукай жінки” (1 Кор. 7, 27). Головне у житті зробити правильний вибір, щоб пізніше не шкодувати за іншим. На вибір звання і покликання людини впливає Бог і наша совість, яка зобов'язує нас служити Богові, Церкві, народові» [30].

Для християн нормою вважається подружнє життя, на меті воно має продовження роду, виховання дітей. Перед здійсненням акту християнського одруження, молодята повинні добре ознайомитись один із одним активно взаємодіяти та вивчати характери. Допомогти на цьому етапі може спеціальна

релігійна література, на видавничому ринку представлений цілий ряд книг із порадами для молодого подружжя. Дошлюбна чистота подругів є свідченням пошани один до одного і глибокого розуміння таїнства подружжя, яке спочатку здійснюється на небі, а потім на землі. Час між заручинами і шлюбом є нагодою не тільки ближче познайомитись, але, найголовніше, усвідомити свою протилежної статі.

Момент закоханості, в цей час присутнє велике бажання бачитись і відповідальність за створення сім'ї та довідатись про головну мету і характер подружжя.

Обряд вінчання, який здійснюється Церквою, стверджує добровільний і свідомий, нерозлучний союз чоловіка і жінки, які є співробітниками Божими в ділі творення. Обоє обіцяють подружню любов, вірність і чесність аж до самої смерті.

«Нове наукове видання про сім'ю World Family Map 2019, підготоване Інститутом з питань сім'ї та соціальних тенденцій (Institute for Family Studies and Social Trends Institute, США), говорить про вплив різних видів й структур сімейних відносин на стабільність та якість життя як подругів, так і дітей» [33].

Сучасні соціологічні дослідження показують, що релігія виконує функцію групування суспільства, однакові релігійні погляди об'єднують членів сім'ї, це потужна сила водночас може спричинити конфлікти й нерівність у відносинах, якщо ці погляди неоднакові.

Фактор релігії відображається у чотирьох моментах людської сімейної поведінки, а саме: якості подружніх стосунків, рівні дітонародження, домашньому насильстві, подружній невірності.

«Дослідники проаналізували дані з одинадцяти країн Америки, Європи, Океанії: Аргентини, Австралії, Чилі, Канади, Колумбії, Франції, Ірландії,

Мексика, Перу, Об'єднаного Королівства Великобританії та Північної Ірландії, США» [33].

Виявлено нову тенденцію зросту різних видів сімейних відносин, а традиційні сімейні стосунки знаходяться в застої, показано спад показників укладання легальних шлюбів та низький рівень дітонародження у високорозвинутих країнах.

Саме в згаданому соціологічному дослідженні виявлено позитивний вплив релігійності на сімейне життя.

«Проаналізувавши рівень подружнього життя в вищезгаданих країнах, зроблено висновки, що в пар, які живуть глибокорелігійним життям, відзначається високий рівень задоволення якістю сімейних відносин та статевим життям у порівнянні з парами, які є нерелігійними, або міжрелігійними, або секулярними (секуляризм — філософсько-світоглядний напрям, який стверджує необхідність відділення релігії від світського життя — політики, освіти тощо. Також термін може вживатися на позначення тенденції зменшення ролі релігії у політичному, соціальному житті)» [44]. Близько 50% монорелігійних подружжів зафіксували велике задоволення стосунками і статевим життям. У країнах, де відзначено високий рівень дітонародження, було відзначено позитивний вплив релігійного життя на показник дітонародження. Жінки віком 18-49 років народжують на 0,27 більше дітей, ніж пари, які не сповідують релігію.

Загалом релігійні пари частіше легалізують свої подружні відносини, й народжують більше дітей.

Коли йдеться про рівень домашнього насильства, то різностатеві монорелігійні пари не мають переваг у порівнянні з парами, які є секулярними, міжрелігійними або менш релігійними.

Як свідчать отримані дані релігійність не впливає значною мірою на рівень сімейного насильства – фізичного, емоційного, сексуального чи контролюючої поведінки. 20% чоловіків заявили про наявність постійних проявів насильства у стосунках, й понад 20% жінок визнали себе жертвами домашнього насильства.

Одне релігійне подружжя на кожні п'ять переживає випадки домашнього насильства. Тому релігійність не слід вважати захисним чинником від насильства у сім'ях.

Взаємозв'язок між релігійністю, фемінізмом і якістю сімейного життя є доволі заплутаним.

Вплив гендерної ідеології на сімейне життя достатньо відрізняється залежно від поглядів, переконань та релігійності респондентів.

Заміжні жінки, які поділяють з чоловіками спільні прогресивні, світські погляди, свідчать про високу якість своїх відносин. А жінки, які сповідують ідеологічно-традиційні, релігійні погляди, зафіксували порівняно нижчий рівень задоволення якістю своїх відносин.

Загалом слід сказати, що жінки з монорелігійних подружжів, які живуть насиченим релігійним життям, характеризуються найвищим рівнем якості відносин. 73% жінок, які сповідують консервативні гендерні цінності та регулярно відвідують релігійні служби, задоволені високою якістю сімейних стосунків.

Коли йдеться про рівень домашнього насильства, то жінки з прогресивними, світськими поглядами повідомили про достатньо низький рівень насильства у відносинах. Загалом вплив гендерної ідеології є різний на різні типи сімей – релігійні, світські, номінально релігійні.

Релігійні сім'ї, зазвичай, мають більше дітей, які раніше за своїх однолітків укладають власні сім'ї. Так, релігійність не захищає від домашнього

наси́льства, безшлюбного спільного проживання. Дослідники відзначили позитивний вплив на сімейне життя різних форм підтримки сімей з боку релігійних організацій, спільнот, Церков.

Розділ 3 ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИДАВНИЦТВ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ СІМЕЙ

3.1 Характеристика діяльності релігійного видавництва «Свічадо»

Для того, щоб дати характеристику видавництві «Свічадо» було проведено аналіз трьох книг. Спершу розглянемо книгу «Як по-справжньому любити свою дружину» [46], автором цієї книги є Г. Норман Райт.

Тематико-типологічний аналіз : теперішні реалії доволі невтішні, адже згідно статистики світова народжуваність зменшується, у світі більше людей із позицією «Child-free», кар'єра для багатьох стає важливішою за сім'ю, в пріоритеті для багатьох людей є грошові надбання та маєтки. В сучасному суспільстві бракує любові, адже в гонитві за здобуттям якогось статусу, визнання, в погоні за грошима все більше людство забуває про те, як по-справжньому, щиро виявляти свої почуття близьким людям, на жаль моральні принципи відходять в минуле. Саме тому, теперішнє суспільство потрібно підштовхувати до розвитку особистої духовності, адже ЗМІ переповнене матеріалами, які викликають зацікавлення в людей, але не приносять істинної користі, наприклад сучасний ринок сімейної психології пропонує нам такі книги: «Закохати в себе будь-кого» Лейл Лаундес, або ж «Закохати за 90 секунд» Асі Лавринович, та «Як звабити чоловіка своєї мрії» Елан Кларк. Безумовно такі назви є кричущими, вони привертають увагу, читач буде таке купувати з надією, що це дійсно спрацює та допоможе. Варто, щоб читач міг зробити вибір раціонально, саме тому видання книжки «Як по-справжньому любити свою дружину» Норман Райт є доцільним, сама назва нам не говорить про якусь умовну панацею від всіх сімейних проблем. На розвороті книги написано : «Любов у дії : ідеї на щодень», автор пропонує випробувані і дієві поради, як повернути романтику і радість до подружнього життя та утримати їх.

За цільовим призначенням книгу можна віднести до видань для організації дозвілля. Автор в описі зазначає, що коли пара правильно організовує сімейне дозвілля, то може дійти до сімейної ідилії в стосунках.

Умовний авторський оригінал складається з 222 наочних порад для чоловіків. Поради пронумеровані та відокремлені одна від одної маленькою ілюстрацією. Автор вирішив не відокремлювати поради, що стосуються певної сфери життєдіяльності, матеріал поданий в хаотичному змістовому порядку. Немає окремих рубрик, наприклад: «Діти», «Домашні обов'язки», «Відпочинок» і тд.

Передмова до оригіналу невелика, складається тільки з двох абзаців, а от післямова містить трохи більше двох сторінок тексту.

Проаналізувавши композицію твору, можна сказати, що логічна організація тексту є припустимою, проте її можна вдосконалити та зробити зручною для читача, розбивши поради на певні «блоки» й ввести окремі рубрики, що відповідають змістовому наповненню. Недоліків в заголовковому комплексі авторського оригіналу (окрім технічних) немає. Система рубрикації тексту однорівнева. Логіка викладу матеріалу не порушена.

Фактичний матеріал у книзі є достовірним та правдивим. Автор схиляється до використання простих тверджень, що є зрозумілі для широкого кола читачів, проте на с. 6 є вираз: «Зрозумійте, що іноді ваша любов до дружини буде рішенням, а не сильним почуттям. Це свідчить про зрілу, тривалу любов, про любов *agape*». Слово «*Agape*» є визначенням екзистенційного виміру любові та є незрозумілим для непідготовленого читача, тому краще його не використовувати, замінити або ж додати примітку про значення слова.

Часто зустрічаються технічні помилки, на с.5 замість слова «потреби», надруковано «потеби», с.16 замість слова «зв'язок» надруковане слово «звязок» та інше. На технічне оформлення варто звернути увагу та виправити помилки.

Ілюстрації відповідають тематиці видання та доповнюють слова автора, проте зустрічаються раз на 10 сторінок, тому варто допрацювати та доповнити деякі поради наочними картинками, для кращого сприйняття та засвоєння матеріалу.

Висновок: видання «Як по справжньому любити свою дружину» [46] Г.Норман Райта є актуальним та доцільно важливим на сучасному книжковому ринку, тематика видання варта уваги читачів, але потрібно виправити вищезгадані недоліки.

Наступною проаналізуємо книгу «Якщо у подружжі криза» [47] автором якої є Джеймс Добсон – професійний психолог, який отримав великий практичний досвід і позиціонує вчення з «твердої любові», пропонує практичну допомогу подружжям у важких ситуаціях та випробовуваннях. «В осерді більшості подружніх конфліктів криється лиховісний винуватець – неповага. Доктор Джеймс Добсон стверджує, що цей симптом слід вважати найвагомішим провісником майбутнього руйнування сім'ї. У своєму новаторському класичному творі, що популяризував принцип “твердої любові”, доктор Добсон пропонує допомогу сім'ї, яка прагне зберегти сім'ю. Він показує, як знову пробудити романтичну любов і відновити колишні стосунки. Книжка “Якщо в подружжі криза” дає надію прийдешнім поколінням, які дедалі частіше відчують, що стабільність і любов в їхніх подружжях опинилися під загрозою» [47]. Може здатись, що на книжковому ринку достатньо видань зі схожою тематикою, наприклад: Гері Чепмен «Збудуй міцну сім'ю. Покрокова інструкція», Вікторія Боярина «Стосунки в парі. Як створити міцну сім'ю», Джон Готтман «Сім принципів щасливого шлюбу». В останній книзі автор здійснив революцію в аналізі й прогнозуванні шлюбу, у межах експерименту спостерігаючи за звичками подружніх пар. Він окреслив сім принципів, які допоможуть проаналізувати й зміцнити стосунки під час кризи. Проте видання Добсона є особливим та не схожим на перераховані, адже автор не просто спирається на психологію сімейних відносин, а шукає

підтвердження власних суджень в Біблії, додає посилання та тлумачить деякі цитати із Святого Письма (с. 16, с.51, с.134, с.167...). Видавництво «Свічадо» пропонує кілька схожих книг з християнськими мотивами, наприклад: «Як оздоровити подружжя» автором є Яцек Пуліковський, «На роздоріжжях любові» Анрі Кафарель та інші, саме вони можуть бути потенційними конкурентами аналізованого видання. Перечитавши книгу, можна дійти висновку, що автор повністю розкрив тему праці, були наведені ситуації з особистого досвіду Доббсона та представлений їх аналіз із розтлумаченням кожного хибного чи доброго вчинку.

Видання призначене для широкого кола читачів, для організації дозвілля за цільовим призначенням. Книга складається із вступу та сімнадцяти розділів. Розділи є неоднаковими, в середньому один розділ займає 10 сторінок. Автор розкриває твір в хронологічній послідовності, проводить аналіз сімейних криз від початкових моментів до кінцевого результату, проте варто зробити правку і переставити місцями розділ «Тверда любов для самотніх» із «Сердиті жінки і покірні чоловіки» адже хронологія в цих розділах не підтримується.

Здійснено перевірку фактичного матеріалу видання. Неточності зустрічалися у посиланнях до Святого Письма, наприклад цитата на с. 51 : «Найдоречніший знаходимо в Кор. 7, 12-15. «Коли якийсь брат має невіруючу жінку і вона погоджується з ним жити, нехай її не відпускає. І коли якась жінка має невіруючого чоловіка, і цей погоджується з нею жити, нехай чоловіка не відпускає...»» не відповідає посиланню, правдивим буде посилання Кор. 1, 12-15, також не правильне посилання вказане в цитаті на с.167. Автор цитує тексти пісень, дані (назва, виконавець, рік впуску) вказані правильно, також згадує назви міст, подій, газет, журналів, відомих людей — цей фактичний матеріал достовірний, отже редактор видавництва «Свічадо» недосконало виконує свою роботу.

Видавництво спирається на «Український правопис. Проєкт найновішої редакції» Інституту української мови НАН України (1999). «Проєкт реформи

українського правопису, розроблений під керівництвом члена-кореспондента НАН України Василя Німчука. Внесено усі зміни, що враховують українські столітні традиції орфографії. Усі норми дотримано : буква “ї” у питомих, засвоєних загальних назвах та у власних найменуваннях пишеться послідовно; пишеться літера “и” на початку питомих перед приголосними “н” та “р” та в інших випадках, саме тому в тексті зустрічається слово “инший”. Проект правопису 1999 року не було офіційно затверджено, читачеві, який не ознайомлений з даними змінами буде незручно сприймати даний текст» [36].

Від оформлення зовнішніх елементів книги в великій мірі залежить, яке перше враження справить книга на читача. Книга «Якщо у подружжі криза» має яскраву паперову м'яку обкладинку. Книжковий блок простий, у ньому немає форзаців і капталів. Весь графічно-зображальний ряд зв'язує різну текстову частину і утворює нерозривну єдність, видання сприймається цілісно.

«Почуття власної гідності дитини» Паола Сантагостіно — третя проаналізована книга, яка входить в серію «Виховання без невдач». Тема видання є актуальною, адже процес виховання дітей потребує підготовки і певних знань в сфері дитячої психології. Доступно і просто про зміцнення віри дитини у власні сили змогла написати у своїй книжці авторка, за фахом психолог і психотерапевт, вона пояснює, як звертатися до дитини, використовуючи відповідні слова, правильний тон і позитивний настрій; як допомогти дитині встановити контакт із старшими. Брак почуття власної гідності може бути причиною розладів особистості, проблем у спілкуванні з іншими людьми.

Видання може захопити не лише батьків, а й вихователів та учителів, усіх хто має відношення до діток. На сучасному книжковому ринку вже є подібні видання : «Розблоковане батьківство. Як виростити здорових і щасливих дітей в епоху інформаційних технологій» авторкою є Елізабет Кілбі, «Як дати дитині все без грошей і зв'язків» Дмитро Карпачов, «Дитяча психологія» Тетяна Дуткевич.

Видання «Почуття власної гідності у дитини» складається з вступу та окремих рубрик, які також складаються з 3-4 підрозділів. Аналіз композиції виявив логічні зв'язки на рівні структуроутворюючих частин роботи і на рівні фрагментів всередині кожної частини. Ці зв'язки розкривають смислові, структурно-логічні відносини між ними. Проведена оцінка цих зв'язків з точки зору відповідності законам логіки і специфіки твору і видання.

Обкладинкою видання є паперове покриття захищене плівкою прозорого полімеру, що з'єднується з книжковим блоком без форзаців. На обкладинці вдало підібране зображення та яскравий шрифт великого розміру, який привертає увагу читача. Аркуші білого, зручного для читання паперу. Друк виконаний якісно.

3.2 Становлення та ідейно-концептуальні напрями видавництва «Місіонер»

В попередньому розділі було досліджено, що релігійне видавництво «Місіонер» спеціалізується в основному на виданні молитовників та спеціалізованих книг для проповідей також займається виданням книг для сімей.

Щоб визначити ідейно-концептуальні напрями видавництва було проаналізовано одне із видань, призначених для сімейних пар. «Сімейне співжиття. Апостольське повчання його святості Івана Павла другого» [29]. Переклад здійснювала Лілія Костюк, редактором є Андрій Костирка – книга в якій розповідається про завдання християнської родини у сучасному світі. Безумовно важливість формування шлюбних стосунків крізь призму психології є підтвердження, проте для релігійних сімей котрі поважають християнські цінності є важливо дотримуватися релігійних норм створення і продовження шлюбу, саме для таких подружніх пар є настанови Івана Павла другого.

«Релігія виконує регулятивну функцію, вона створює певну систему норм, як і будь яка інша сфера духовної культури. Специфіка цих норм полягає насамперед у збереженні й закріпленні віри у надприродне. Цьому завданню підпорядковані не тільки культові дії, а й сімейно-побутові стосунки, система традицій і звичок. Підкреслимо, що релігія асимілювала багато елементів загальнолюдської моралі» [35, с. 70].

Автор книги вважає, що саме релігії притаманна комунікативна функція, що полягає в підтримуванні зв'язків між віруючим шляхом створення почуття віросповідної єдності під час релігійних дій, в особистому житті та сімейно-побутових відносинах.

На книговидавничому ринку не знайдено потенційних конкурентів, є багато книг про влаштування сімейного життя з точки зору психології, немає книг які б тлумачили сімейні стосунки з погляду релігійних законів. Тому книгу «Сімейне співжиття» варто випускати в світ. Видання складається з популярно викладених доступних відомостей щодо організації побуту, дозвілля сімейного життя.

Рубрикація твору складається з 86 розділів, які в середньому займають 1 аркуш друкованого тексту. Заголовки відтворюють зміст розділу. Логічна організація тексту є припустимою. Недоліків в заголовковому комплексі авторського оригіналу немає. Система рубрикації тексту однорівнева. Логіка викладу матеріалу не порушена.

Текст орієнтований на підготовленого читача, тому виклад матеріалу простий але зустрічаються непоширені слова та визначення, для зручності в кінці сторінки подані тлумачення таких слів, виразів. В кінці твору поданий список приміток.

Поліграфічне оформлення: оскільки видання обране для аналізу є 1995 року випуску, його дизайн потребує доопрацювання. Обкладинка паперова, колір і розмір шрифту варто змінити також потрібно змінити ілюстрацію, адже яскрава обкладинка привертає увагу читачів. Формат паперу підібраний вдало,

папір глянцевий, книжка компактна та зручна у користуванні. Потрібно змінити стиль і розмір шрифтів всередині видання. Зображення доповнюють текст та підтримують загальну тематику видання.

3.2 Функціонування релігійного видавництва «Апостол»

Щоб охарактеризувати видавництво «Апостол» було проаналізовано видання «36 порад Папи Франциска для сім'ї» автором якої є Тетяна Хміль.

Книжка складається із розважань Папи Франциска на тему сім'ї, молитов та завдань подружжя. І видані подані поради на різні теми: функції жінки та чоловіка, батьківство, подружня вірність, материнство, відповідальність за дітей, спільна старість та праця, розваги й дозволя. Молитви та завдання відповідають змісту і темі розважання кожного дня.

Книга не має певну мету: за допомогою розважань поглибити духовні цінності подружжя. Призначена вона передусім для сім'ї, проте варто її прочитати і тим, хто готується створити сім'ю.

«В теперішній час важливо стояти на захисті сім'ї та сімейних цінностей, саме тому 2019 рік проголошений Церквою Роком сім'ї. Видавництво “Апостол” також долучилося до захисту подружжя, його збереження та зміцнення» [43].

Книга поділена на 36 розділів, які позначені днями, під назвою розділу містяться підзаголовки. Кожне розважання Папи Франциска надзвичайно глибоке, сповнене мудрістю і батьківською любов'ю. Логіка викладу матеріалу підтримується

У тексті урівноважені психологічний, логічний і естетичні чинники, завдяки цьому читачам комфортно читати та легко сприймати і розуміти текст. Лексика викладу загальноживана, в тексті образні засоби виконують допоміжну роль – їх вживають для того, щоб пояснити складні наукові поняття та терміни шляхом зіставлення зі звичайними, буденними, зрозумілими. Використані різні за структурою, будовою і метою висловлювання речення, що динамізує текст, тримає увагу читача.

Оформлення: тверда палітурка — цупка, захисна обкладинка книжки, виготовлена з покритого матерією картону, що з'єднана за допомогою форзаців з книжковим блоком. На обкладинці вдало підібране зображення та яскравий шрифт великого розміру, який привертає увагу читача. Друк виконаний якісно.

ВИСНОВКИ

Проведено дослідження видавництв, що спеціалізуються на випуску видань релігійної літератури, зроблена порівняльна характеристика щодо видавничого репертуару на прикладі конкретних видань для сімей.

В першому розділі було висвітлено типологію видавництв України, пояснено критерії поділу за якими їх характеризують, проводився аналіз переваг та недоліків конкретних типів видавництв.

Розглянуто процес становлення греко-католицької церкви на території України. Досліджено формування греко-католицьких обрядів, звичаїв та норм, проаналізовано розбудову церкви в воєнні та повоєнні часи. Визначено засади віросповідання Української Православної церкви та проведено порівняння між засадами УГКЦ та УПЦ: знайдено значні відмінності між релігійними положеннями двох церков, різні погляди вірян на обряди (наприклад, ставлення до розлучення, до Папи та його навчань).

Подано законодавчу базу щодо свободи віросповідання на території України. В хронологічному порядку описано історію розбудови УГКЦ в часи Незалежності.

В другому розділі проведено тематико-типологічний аналіз видавничого репертуару запропонованих релігійних видавництв, для цього проаналізовані сайти та каталоги з запропонованими рубриками. В результаті проведеного дослідження, отримано дані в відсотковому співвідношенні щодо: кількості видань за знаковою природою, за цільовим призначенням, за обсягом.

Визначили норми художньо-технічного оформлення та поліграфічного втілення релігійної літератури, адже даний вид літератури є особливим та не розрахований на масового читача, розглянули релігійну літературу для сімей крізь призму психології взаємовідносин.

В третьому розділі розкрито питання наочного аналізу видань для сімей з точки зору актуальності та доцільності на книговидавничому ринку України,

проведений пошук можливих конкурентно спроможних видань, зроблено спробу здійснити редакторський аналіз книг видавництв: «Свічадо», «Місіонер», «Апостол».

Підсумуємо, що наймасштабнішою щодо випуску релігійної літератури призначеної для сімей є діяльність видавництва «Апостол», воно випускає 55% видань призначених для сімей, наступною є діяльність видавництва «Свічадо», яке випустило 17,80% призначених для сімейних пар, найменшу кількість книг для сімей випустило видавництво «Місіонер».

Отже, дане дослідження відкриває перспективи продовження вивчення норм редагування релігійної літератури та подальшого дослідження релігійних видавництв, адже на сьогодні, християнська греко-католицька церква займає важливу роль в культурному житті українців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аметова Є. Р. Про значення сім'ї у формуванні вільної особистості дитини. Київ: Педагогіка і психологія, 2006. С. 36–43
2. Бойко А. А. Релігія в мас-медіа України : тексти лекцій. Київ, 2009. 158 с.
3. Бойко А. А. РОЗДІЛ V. Культура видання: типологічна та формально-змістова специфіка. Тіні забутих часописів: періодика православної церкви 1905-1907 рр. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/inde.ppactarticl>
4. Бондарчук П. М., Даниленко В.Д., Крупина В. О., відп. ред. Даниленко В.. Релігійна політика в Україні у 1960-х – 80-х роках і сучасна практика міжконфесійних відносин. Київ: Інститут історії України НАН України, 2010. 210 с.
5. Видавництво «Апостол» : Веб сайт: URL. <http://apostol.if.ua>
6. Видавництво «Місіонер» : Веб сайт: URL. <https://missioner.com.ua>
7. Видавництво «Місіонер» : Веб сайт: URL. <https://missioner.com.ua>
8. Гербіш Н. О. Україна перейшла до другої стадії розвитку християнського книговидання, – вважають експерти. URL: <https://risu.org.ua/ua/index/exclusive/kaleidoscope/66493>
9. Глава УГКЦ застерігає від неякісної релігійної літератури. URL: <https://risu.ua/glava-ugkc-zasterigaye-vid-neyakisnoji-religiynoji>
10. Глотова Г. І. Організація і економіка книговидання: навч. посіб. Київ: Ун-т «Україна», 2006. 101 с.
11. Головний редактор видавництва «Місіонер»: «Відчуваємо суттєвий брак українських авторів». URL: <http://risu.org.ua/ua/index/exper>
12. Добсон Д. Якщо у подружжі криза. Львів: Свічадо, 2009. 219с.
13. Зубко Н. Н. Видавництва української греко-католицької церкви в контексті розвитку релігійного книговидання. Поліграфія і видавнича справа. 2004. С. 178-186.

14. Ковальчук І. Греко-католицьке книговидання в сучасній Україні.
Науковий блог НаУ «Острозька академія». URL:
<http://naub.ua.edu.ua/2014/hreko-katolytskeknihovydannya-v-suchasnij>
15. Колесніченко У. О. Християнські дитячі журнали сучасної України.
URL: http://arce.nbuv.gov.ua/portal/Natural/nvnu/filolog/2010_21
16. Костирка А. Сімейне співжиття. Львів: Місіонер, 1995. 105 с.
17. Кравченко С. І. Масова комунікація: історія, сьогодення,
перспективи: наук.-практ. журн. Луцьк : Східноєвропейський
національний університет ім. Лесі Українки, 2013. №3. С. 69.
18. Кравченко Т. В. «Життєві сценарії» сім'ї та їхній вплив на соц.
розвиток особистості. Київ: Педагогіка і психологія, 2002. С. 61–67.
19. Левчук М. А. Висвітлення морально-етичної проблематики на
шпальтах преси Православної Церкви Волині (1867-2006 рр.) :
автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунік. Київ: нац. ун-т ім. Т.
Шевченка, 2008. с. 17
20. Лозинський М. Релігійна книга в контексті українського
книговидання: Теле - та радіожурналістика. Львів: Львівський
національний університет імені Івана Франка, 2010. Вип. 9. С. 390.
21. Лозинський М. Релігійно-освітнє книговидання в Україні: історія та
сучасність: культурна спадщина, національна свідомість, державність
: зб. наук. пр. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича
НАН України, 2010. Вип. 19. С. 126.
22. Лозинський М. Релігійне книговидання Василіянського Чину в
Галичині (кінець ХІХ-перша пол. ХХ ст.): Монографія Львів:
Видавництво Львівського національного університету імені Івана
Франка, 2010. 350 с.
23. Норман Райт Г. Як по-справжньому любити свою дружину. Львів:
Свічадо, 2009. 88с.
24. Падалко В. Знайти “золоту жилу”! Про те, як видавництва працюють з
авторами. Книжковий огляд. 2003. № 4. С. 36–40.

25. Паола Сантагостіно. Почуття власної гідності у дитини. Львів: Свічадо, 2011. 91 с.
26. Партико З. Загальне редагування: нормативні основи: Навч. посібник. Львів: Афіша, 2006. 416 с.
27. Паливода Ю. В. Автор і редактор як організатори ефективного комунікаційного середовища редакційно-видавничого процесу (на матеріалі видання навчальної літератури для ВНЗ) : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.06. Київ, 2011. 20 с
28. Перун М. А. Церква і соціальна комунікація: найголовніші документи Католицької Церкви про пресу, радіо, телебачення, Інтернет та інші медіа. Львів: Вид-во Українського Католицького Університету, 2004. 440 с.
29. Релігійна політика в Україні у 1960-х – 80-х роках і сучасна практика міжконфесійних відносин. Київ: Інститут історії України НАН України, 2010. 210 с.
30. Рожило М. А. Сучасні тенденції розвитку релігійного книговидання : Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. Кам'янець-Подільський: Медобори, 2011. Вип. 25. С. 244.
31. Степанов О. М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2005. 520 с.
32. Тимошик М. Видавнича справа в Україні на сучасному етапі: тенденції, проблеми. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua>
33. Тимошик М. Видавнича справа та редагування: Навч. Посібник. Київ: Наша культура і наука, 2004. 224 с.
34. Тимошик М. Книга для автора, редактора, видавця: Практичний посібник. 2-ге вид., стереотипне. Київ: Наша культура і наука, 2006. 560 с.
35. Тимошик М. Книга для автора, редактора, видавця, видавця. Київ: Наша культура і наука, 2005. С. 201.

- 36.Тимошик М. Історія видавничої справи. Підручник. Київ: Наша культура і наука, 2003. 496 с.
- 37.Филипчук С. Християнські видавництва в сучасній Україні: Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Історичне релігієзнавство» Випуск 10. С. 151.
38. Хміль Т. 36 порад Папи Франциска для сім'ї. Івано-Франківськ: Апостол, 2018. 100 с.
- 39.Шкраб'юк П. Монаший Чин отців Василіан у національному житті України: Монографія. Львів: Місіонер, 2005. с. 439.
- 40.Щербяк Ю. А. Концептуальні засади освітньої доктрини Української Греко-Католицької Церкви в XX столітті. Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. 588 с.